OKM 3.10.2024

Lisäselvitykset sivistysvaliokuntaan

Valtionavustusten säästöt

Esi- ja perusopetus

Esi- ja perusopetuksen osalta valtionavustussäästöjä on vuoden 2025 talousarviossa tehty -2.025.000 euron edestä hallitusohjelman yhteydessä. Tämä rahoitus on leikattu avustuksesta, josta on suunnattu rahoitusta digitaalisten oppimisympäristöjen, osaamisen, valmiuksien ja pedagogisten käytänteiden kehittämiseen, alueellisen ja yksilöllisen yhdenvertaisuuden tukemiseen sekä koulujen, oppilaitosten ja kunnallisen varhaiskasvatuksen kansainväliseen toimintaan.

Edellisen lisäksi on tehty -990.000 euron toimintamenosäästö hallituksen lisätoimina ja toisaalta -1.360.000 siirto Valterin koulun toiminnan turvaamiseksi. Rahoitus kahteen edellä mainittuun on vähennetty ensimmäisen leikkauksen jälkeen jäljelle jääneestä osasta ylläkuvatusta digitaalisten oppimisympäristöjen avustuksesta sekä n. -575.000 euron osalta perusopetuksen kerhotoiminnan tukeen tarkoitetusta avustuksesta. Kerhotoimintaan kuitenkin jää edelleen jaettavaksi n. 2,3 miljoonaa euroa. Sen sijaan koulujen digitaalisten oppimisympäristöjen avustusrahoitus nollautui siis näillä toimilla kokonaan.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön osalta toimintamenosäästöinä vuonna 2025 on vähennetty -584.000 euroa kansalaisopistojen laatu- ja kehittämisavustuksista.

Vapaan sivistystyön järjestöt

Järjestöpuolelta on tehty -950.000 euron valtionavustussäästö, joka kohdentuu käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen sekä kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Budjettiriihessä osana valtionavustusten sopeuttamistoimien kokonaisuutta päätettyä ammatillisen koulutuksen 20 milj. euron lisäsopeutusta ei ole mahdollista kohdentaa valtionavustuksiin. Sopeutus on tarkoituksenmukaisinta kohdistaa valtionosuusrahoitukseen ammatillisen koulutuksen järjestäjille kehysriihessä päätetyn 100 miljoonan euron sopeutuksen yhteydessä. Asiaa kuvataan tarkemmin erillisessä ammatillisen koulutuksen säästön totuttamista kuvaavassa muistiossa.

Lisäksi valtionavustussäästöistä 1,775 milj. euroa kohdistuu momentilta 29.20.35 myönnettyihin lukiokoulutuksen valtionavustuksiin. Avustukset on talousarviossa päätetyn mukaisesti kohdennettu

lukiokoulutuksen innovatiivisten oppimisympäristöjen ja digitaalisten koulutuspalvelujen kehittämiseen, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen ja sen hyödyntämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa sekä lukioiden kansainväliseen toimintaan. Avustuksista valtaosa on vuosittain kohdennettu innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämiseen.

Taide ja kulttuuri

Valtiontaloudellisten syiden takia opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa tulee tehtäviksi yhteensä 60 milj. euroa uusia valtionavustussäästöjä vuonna 2025. Säästöjen kohteita on haettu laajasti opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan menoista.

Taiteen ja kulttuurin toimialalle uusia valtionavustussäästöjä kohdennetaan ensi vuonna 17,4 milj. euroa. Niiden kohdentamisessa on otettu huomioon seuraavia seikkoja:

- Säästöjä ei kohdenneta suoraan taiteilijatukeen kuten taiteilija-apurahoihin tai taiteilijaeläkkeisiin. Taiteilija-apurahoihin lisätään indeksit ja taiteilijaeläkkeisiin palkkausten tarkistamista vastaava lisäys.
- Myös muuhun taiteen tekemisen suoraan tukeen kohdistetaan mahdollisimman vähän säästöjä.
- Lapsille tai nuorille kohdistuviin määrärahoihin ei kohdisteta säästöjä.
- Hallitusohjelman mukaisiin painopisteisiin, joita ovat lasten ja nuorten lisäksi esimerkiksi yleiset kirjastot ja kulttuurivienti, ei kohdisteta säästöjä.
- Vähemmistöihin kohdistuviin määrärahoihin, kuten saamelaisten kulttuurin tukemiseen, ei kohdisteta säästöjä.

Säästöistä suurin osa, 10,9 milj. euroa kohdennetaan esittävän taiteen (osuus leikkauksesta 7,9 milj. euroa) ja museoiden (osuus leikkauksesta 3 milj. euroa) rahoitukseen momentille 29.80.31,

- joka on taide- ja kulttuuribudjetin suurin momentti, säästöjen jälkeen 147 milj. euroa,
- jolle kohdistuvat lakisääteiset indeksit, ja
- jolle ei kohdistettu säästöjä lainkaan kuluvana vuonna, jolloin valtionavustussäästöt alkoivat.

Loput säästöistä, 6,5 milj. euroa kohdennetaan valtionavustuksiin momentille 29.80.50, jolta valtionavustuksia jakavat opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi Taiteen edistämiskeskus, Museovirasto ja mm. Suomen elokuvasäätiö.

- momentin säästöt kohdistuvat seuraavasti:
  - taide- ja kulttuurialan valtakunnalliset yhteisöt (OKM), - 2,249 milj. euroa
    - koska suoraan taiteen tekemisen tukeen ei kohdistettaisi lainkaan tai vain vähän säästöjä, tulee säästöjä kohdennettavaksi taiteen ja kulttuurialan valtakunnallisten yhteisöjen tukeen
    - yhteisöt ovat kooltaan erilaisia ja ne edustavat laajempia tai rajatumpia aloja ja jäsenistöjä
    - osa rahoitusta saaneista yhteisöistä edustaa alagenrejä jollekin laaja-alaisemmalle taiteen tai kulttuurin alalle
    - oman varainhankinnan merkitys tulee korostumaan tulevaisuudessa, samoin mahdollisuudet yhdistää voimavaroja vahvemmiksi toimijoiksi

- kulttuuritilojen investointiavustukset (OKM), - 1,5 milj. euroa
    - määräraha jaetaan uudis- ja peruskorjaushankkeille, jotka vaihtelevat vuosittain
    - vuonna 2024 on pystytty purkamaan rahoituspainetta erityisesti Ilmailumuseolle ja Tampereen Teatterille myönnettävin peruskorjausavustuksin
    - uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon perustamishanketta on tarkoitus rahoittaa erillismäärärahoin
    - valtionrahoituksen osuus hankkeista on useimmiten vähäinen, joten hankkeiden toteutuminen ei riipu tai riippuu vain vähäisessä määrin valtionrahoituksesta
- elokuvien, audiovisuaalisen kulttuurin ja luovien alojen sisältöjen tuotanto (SES), -500 000 euroa
    - valtionavustussäästöt kohdistuvat kaikkiin taiteen ja kulttuurin aloihin, olkoonpa kyse ministeriöstä tai Taiteen edistämiskeskuksesta jaettavista avustuksista
    - elokuvataiteen määrärahat jaetaan Suomen elokuvasäätiöstä, joten myös niihin kohdistuu säästöjä
- kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen (OKM), -326 000 euroa
    - kyse olisi ystävyysseurojen rahoituksen leikkaamisesta
    - tarkoitus on samalla liittää määräraha osaksi laajempaa avustuskokonaisuutta
- jakamaton määräraha (OKM), - 528 000 euroa.
- Taiteen edistämiskeskuksen määrärahat viraston itse päättämällä tavalla, -1,343 milj. euroa
- Museoviraston määrärahat museo- ja kulttuurialan järjestöille, -90 000 euroa

Tiede

Tieteen edistämisen valtionavustuksiin kohdistuva 4 miljoonaan euron säästö on kohdistettu tavalla, joka ei vaaranna T&K-rahoituslain mukaisen rahoitustavoitteen toteutumista tai lakisääteistä tieteenedistämistyötä. Korkeakoulutukseen tai tieteeseen ei kohdisteta leikkauksia.

TAE2025:ssä määrärahan vähentyminen on kohdennettu yhteiskunnallista ja poliittista päätöksentekoa tukevaan tutkimustoimintaan ja poliittisiin ajatuspajoihin.

Kansalliskirjastolle aiempina vuosina kohdennetut valtionavustukset siirretään kompensoitavaksi yliopistojen valtakunnallisen tehtävän rahoituksen kautta. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että lähtökohtaisesti Kansalliskirjaston toimintaa ei jatkossa tuettaisi erillisin valtionavustuksin. Tämä toisi vakautta Kansalliskirjaston rahoitukseen, ja turvaisi toiminnan seuraavalla nelivuotisella sopimuskaudella.

Vuoden 2025 avustushakua ei ole vielä avattu. Hakijakohtaiset päätökset tehdään hakemusten perusteella.

Liikunta ja nuoriso

Liikuntatoimen osuus (n. 9,7 milj. euroa) hallinnonalan valtionavustussäästöistä kohdentuu momentille 29.90.51 (Liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistäminen).

Säästöstä 9,241 miljoonaa euroa kohdistuu liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen (liikunta-paikkojen perustamishankkeet sekä liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatilat). Liikuntapaikkarakentamisen määrärahat vähenevät kokonaisuudessaan 26,7 miljoonasta eurosta noin 17,5 miljoonaan euroon. Säästöstä 0,5 miljoonaa euroa kohdistuu liikuntaan ja urheiluun osallistumiseen (seuratuki).

Nuorisotyön osuus (n. 4 milj. euroa) hallinnonalan valtionavustussäästöistä kohdentuu momentille 29.91.50 (Nuorisotyön edistäminen), joka sisältää valtaosan nuorisotyön valtionavustuksista. Säästö kohdentuu nuorisotyön kehittämistoimintaan, tavoitteena turvata perustoiminta.

Valtaosa säästöstä (3 milj. euroa) kohdistuu nuorisoalan osaamiskeskuksiin. Nuorisoalan osaamiskeskukset ovat luonteeltaan määräaikaisia. Kauden 2024-2027 osaamiskeskustoiminta ei ole vielä käynnistynyt. Se voidaan toteuttaa suunniteltua pienemmässä mittakaavassa vuoden 2024 osaamiskeskusmäärärahasta.

Säästöstä osa (n. 1 milj. euroa) jyvitetään hanketoimintoihin.